

Живан Сеизовић

С У С Р Е Т

Није га више било страх. Знао је да је ван опасности. Негде далеко, мостом, јаук болничких кола изви се из утробе ноћи. Сигурно њу возе, ... па шта? Није ми први пут. Опет нека дрхтавица прекиде му започету мисао. Лице жене се појави и ишчезе. Он се стресе. Поново зачу онај исти туп удар. Виде је како пада са откинутим, тек започетим јауком, који се одби од влажног асфалта. Рукама запуши тај врисак који пређе у грцај. У цепу је грчио златно ланче. Вратићу се са друге стране у град, мислио је, неће ме нико приметити.

У овај град је допутовао тек пре неколико дана. А овде је рођен. Јуче је лутао прашњавим улицама, залазећи у све прљаве и смрдљиве ћорсокаке, тражећи себе. Тражио је оног полусмрзнутог створа, умотаног у просењено парче ћебета. Она сигурно није имала снаге да ме удави. Можда је гледала скривена иза угла, прижељкујући правог пролазника да се сажали и да ме узме? Зашто није истрчала кад ме тај неко узео и рекла не дам? Можда је хтела? Можда је било страх?...? Није ме имала куд? А онда домови, потуцања.

Хтео је себи да објасни почетак, јурећи за том силом која га непрестано прати и прогања.

А у документима је писало, да је од оца Гојка Ивића и мајке Јелене.

Једном, док је био још у дому, добио је писмо из иностранства. Ко зна колико га је пута казивао себи напамет, а никада до краја.

„Иване, распитала сам се за тебе. Ја сам твоја мајка Јелена. Доћи ћу да те обиђем, а ако хоћеш и да те узмем. Да ли си сазнао нешто о оцу? Можда ти се јавио? Ако ти је испричао нешто лоше о мени, знај да лаже. Због њега сам морала да те оставим. Он ме напустио и некуд отишао. Морала сам. Ја сам овамо за једним добрим човеком који ће и тебе волети”.

Зашто, зашто о томе мислим и понављам то? Празни-на се не испуњава празнином.

Слике су се рећале фантастичном брзином, јуриле реком претварајући се у жива чудеса ту на дохват његових руку и очију. Испод тог нагомиланог, разливеног, прозирног видила, рука оне жене пружа му њену главу окачену на оно ланче. Показује му трагове његових прстију видљиво у-тиснутих у белину врата и смеје се. Каже да је ништа не боли.

Река се пљуска изазовно, поигравајући своју чежњиво раскошну наготу, постојану у безбрижном отицању, срасла са тишином ноћи, равнодушна према болу и кајању. Површином воде затигра нечији осмех, пљусну му до ногу, зацелу се уплашено, стеже у грцај и утихну. Црна птичурина ноћи замаха својим рањавим, полуогорелим крилима. Из тог згуснутог невида опет се издваја она.

Усниле сенке дрвореда кезиле су пред њим своје испране костуре, претиле да му свакога часа препрече пут, да га опколе, усисају у себе и као бачену крпу рашчереће на својим крошњама и покажу јутру. Кораци су постајали све краћи, ледили се у немоћи. Ипак, напицао је капију која је била одшкринута као да је предосећала долазак пун страха. Мала нахерена чатмара у дубини дворишта, иза ораха, прогута шум бојажљивих корака.

Доселио се пре неки дан. Изнајмио је ову собицу са посебним улазом од једне старице упалих безбојних образа, чија се самоћа одомаћила и годинама удвајала између ових, давно некречених, паучином обраслих зидова. И можда га је баш зато јуче гњавила причом како су пре рата, она и њен покојни муж, кафеџија и посланик, били богати и најцењенији у граду. Али рат као најцрња куга, у почетку бира, а после изреда, остављајући црне крпе барјака на оградама и кућама, на гробовима знаних и незнаних — изменио је све. Мужа су јој убили кад су вршили масовна стрељања, још у почетку, а син гимназијалац једне априлске зоре препливао је реку са још двојицом другова и нестао. Никада га више није видела. Гледала је оданде, са оног прозора. Сва тројица су испливали. Тада га је последњи пут видела. Добија је споменицу. И често је гледала у оном правцу, заваривајући своју самоћу; очекивала да се врати, да стане поред ње, да га она пољуби и да му постави вечеру.

Старичин глас га је равнодушно додиривао, преливао се преко, утапао у једноличну градску вреву која се ваљала осветљеним улицама.

Берка јој је негде у иностранству, писала је да ће ускоро овамо. Ко зна? Она је имала и мушко дете, можда није живо? А шта би јој значило да је са њом уместо Ивана. Још увек се слагао суморан старичин глас, као суво лишће прекривао под, пео се до првих пукотина, увлачио у њих, враћао назад и треперио ту на сасушеним, смејурано—бледим уснама. Он је на све слегао раменима, одобравао, махао главом потврђујући старичине речи, мислећи при том на нешто сасвим друго. Показивала му је старе пожутеле фотографије са којих се сливала нека воштано прозирна и мла-

ка равнодушност, отупела од времена, изједначавајући се са његовом.

Грчио се и увијао у кревету, превртао и збацио покривач. Само су погашени фењери очију силазили са тих избледелих фотографија, или, боље речено, излазили из њих, буљили у њега, церакали су показујући му тиме да све знају и да су све виделе.

Воде надолазе са свих страна, а њему се глас скаменио. Јаукнуо би. Рикнуо би као рањена звер. Из даљине, приближава се нечија рука. Хоће да му помогне. Пружа се... Али уместо руке, огромна стравична змијурина палаца језиком према њему. Он се трже гоњен и мучен страхом који се уселио у његов сан и прети попут немани. Његово знојаво тело дрхтало је плашећи се своје властите немоћи.

Хтео је да пође на место синоћњег догађаја, да врати оно ланче и оно мало новца што је узео. Да сазна шта је са непознатом женом и да своје кајање повери неком. Да се исплаче и исцеди из себе сву ову, временом наталожену прљавштину. Да не мисли на свој почетак и да крене неким својим новим путем. Није знао нити је могао да одреди да ли га притискају громаде тешкога сна или је ово нека стравична јава.

Отворио је медаљон. У њему је била фотографија непознатог дечака. Учини му се да га познаје, да је већ негде видео ову исту фотографију, ове исте очи. Сам се поистовећавао са јавом. Очи дечака су гледале право у њега, препознавале га, готове да проговоре. Иван се сети да му је ову исту фотографију показивала старица. Зар је могуће? Не, није хтео, или није смео да поверује у то. На полеђини фотографије било је нешто написано доста нечитко, већ избрисано. Биле су и неке цифре, највероватније датум. Али ништа видљиво. Са крајњим напором му се учини да је последње дешифровао... С младежом на левој руци. Рука му се сама окрете као да хоће да му покаже младеж. Он гласно узвикну „лева”. Пред очима му се маглило. Није могао да разазна које му је лева а које десна рука. Ваздух се згушњавао, каменио, игличастим бодљама улазио у његово тело. Видео је своју леву руку с младежом који је растао, ширио се, заклањао све видике пред њим. А онда је и рука почела да расте. Пружила је и савијала своје огромне незграпне прсте међу којима се белела ручица дечака са фотографије.

Он помисли да ће га грампава ручурда сломити нежну дечју ручицу и већ је чуо њено пуцкетање, кад прсти велике руке почеше са њом игру миловања. Гледао је како се утркују пуни доброте, увијају око беле дечје ручице, која у својој маленкости није ни могла, а можда ни смела да се опире. Сигурно опет тежак сан?

Куће су се ослобађале магличастог сивила наваљеног на кровове, приподижући се, док су им доњи делови, између којих се увлачила блугтава обичност свакоднева, остајали беспомоћно пригучани за тло. Река је испаравала своје пешчане спрудове, димила попут тек угашеног пожара који исцелује последњу снагу.

ПОРТА
ПОРТОВА

Пред његовим лицем, на прозорском окну оцртавале су се чудне, непојмљиве фигуре. Он хукну, обриса руком стакло, тражећи погледом место синоћњег догађаја. Морам да одем одавде што пре. Што даље. И никада више у овај град. Хтео је да убеди себе, да он ипак, није рођен овде, да је оно писмо ко зна чије и ко зна коме упућено и да он са тиме нема никакве везе. Преморен сам. Убио ме тежак сан. Глава препуна бесмислица.

Јутро је било чудно. Раскомадано вревом и буком. Улице су се међусобно сударале и преплитале. Он је јурио за својим корацима плашећи се да га неко не препозна, зовне. Стигао је на место синоћњег догађаја. Река се успињала уз обале као да је хтела нешто да каже, да ода неку тајну.

„Да, управо је стигла из иностранства“, издваја се нечији глас да објасни другима и да буде коначан. — И ето, неки лопов. Манијак сигурно. Покушао убиство. Ко зна да ли ће преживети?

Присебност га је напустила. Наједном му се учини да је све ово нека вашарска лудорија, да се он налази на неком чудном сплаву који се клати и накреће, уљубљујући људе својом несигурношћу. Хтео је да претрчи преко тог сплава, да дође до жуте ивице која га је мамила и да погледа како је доле, али му је онај крај, на који би он пошао, увек узмицао, подизао се горе и он би опет морао испочетка.

Гласови су се котрљали по шлепу, тандркали као разваљена дечја колица. Опет нечији глас се проби до њега. Он покуша да се сети нечега. Тај глас је говорио да она није стигла ни до куће, није ни мајку видела, да јој је узето нешто мало новца, да јој је новчаник остао у колима и да се већ сада боље осећа.

Лимуново лице старице израњало је из магле. Кренуо је према обали.

Грчио се у хтењу да нешто каже, а очи ослобађале пређашњег страха све више се пуниле ватром која је урагански силазила одозго с планина, јурила према реци гризући земљу, попут стоглаве аждаје из чијих је ноздрва сиктао пламен.

Око њега су се мували бели мантили доктора. Неко је говорио како је пао у реку, случајно или намерно, не зна се? Са ивице моста. А он не може да им каже да се уплашио оне аждаје коју поново види. Пламено чудовиште је хтело да уништи и искачи реку. Чује како река јауче, цвили и позива у помоћ. Он хтеде да викне, поче да се баца рукама. Умирише га. Река се надимала добијајући нову снагу. Придолазили су нови таласи. Нечија рука израста из воде, постаје све већа. Надноси се над чудовиште хвата га и задављује.

Он отвори очи. Стављају му хладне облоге. Препознаје нечију руку. Она га милује по лицу. Чује како му каже сине....

Тежак болнички задах нападно је доказивао своју надмоћност између ових зидова неодређених боја, мемљиво смркнутих.